

**Polityka w zakresie wprowadzania mechanizmów
przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych dla**

**Instytucji Pośredniczącej
dla V Osi priorytetowej**

***Wsparcie dla obszaru zdrowia*
w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój
2014-2020**

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	2
Podstawa prawna	2
Słownik pojęć.....	4
Rozdział 1 - Zakres i cel polityki	6
Rozdział 2 - Zasady ogólne.....	7
Podrozdział 2.1 - Zakres odpowiedzialności.....	7
Rozdział 3 – Metody zwalczania nadużyć	8
Podrozdział 3.1 – Działania prewencyjne	9
Sekcja 3.1.1 - Kultura etyczna.....	10
Sekcja 3.1.2 - System zarządzania i kontroli	14
Sekcja 3.1.3 - System kontroli wewnętrznej	15
Sekcja 3.1.4 – Przeciwdziałanie konfliktowi interesów	15
Sekcja 3.1.5 - Szkolenia i podnoszenie świadomości pracowników	16
Podrozdział 3.2 – Identyfikacja i zgłaszanie nadużyć finansowych	17
Podrozdział 3.3 - Informowanie, raportowanie i korygowanie	18
Rozdział 4 - Zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych.....	19
Rozdział 5 – Analiza ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych	20
Podrozdział 5.1 – Sposób przeprowadzania analizy ryzyka	20
Podrozdział 5.2 - Zespół ds. własnej oceny.....	21

Wykaz skrótów

ARACHNE - opracowane i dedykowane przez KE narzędzie, stanowiące wsparcie dla państw członkowskich w zakresie punktowej oceny ryzyka nadużyć finansowych, służące identyfikacji ryzykownych operacji, zapobiegające im oraz je wykrywające, jak również służące jako instrument prewencyjny

EFS - Europejski Fundusz Społeczny

IMS - Irregularity Management System, system informatyczny uruchomiony i administrowany przez Komisję Europejską za pomocą którego informacje o nieprawidłowościach przekazywane są przez państwa członkowskie do KE

IP - Instytucja Pośrednicząca (MZ – DOI)

IZ - Instytucja Zarządzająca PO WER, tj. Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej

KE - Komisja Europejska

PO WER - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

UE - Unia Europejska

Podstawa prawna

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem ogólnym;
- 2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 2018/1046 z dnia 18.07.2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 996/2012 (Dz. Urz. UE L 193/1 z 30.07.2018 r., str. 1.) nr 966/2012 z dnia 25.10.2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz

- uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz. Urz. UE L 298 z 26.10.2012 r., str. 1 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem finansowym;
- 3) Rozporządzenie Rady (WE) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. L 312 z 23.12.1995, s. 1), zwane dalej rozporządzeniem nr 2988/95;
 - 4) Konwencja o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich sporządzona w Brukseli dnia 26 lipca 1995 r. (Dz. U. z 2009 r. nr 208, poz. 1603); Protokół do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Dublinie dnia 27 września 1996 r., Protokół w sprawie interpretacji w trybie orzeczenia wstępnego przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Brukseli dnia 29 listopada 1996 r., oraz Drugi Protokół do Konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r., sporządzony w Brukseli dnia 19 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 208 poz. 1603);
 - 5) Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020 (Dz. U. z 2018 r. poz. 1431, z późn. zm.), zwana dalej ustawą wdrożeniową;
 - 6) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.), zwana dalej ustawą o finansach publicznych;
 - 7) Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1921, z późn. zm.);
 - 8) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950, z późn. zm.);
 - 9) Wytyczne Komisji Europejskiej dla państw członkowskich i organów zarządzających programami w sprawie ryzyka nadużyć finansowych oraz skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych z 16 czerwca 2014 r. (EGESIF_14-021-00-16/06/2014), zwane dalej Wytycznymi KE;
 - 10) Wytyczne w zakresie kontroli dla PO WER 2014-2020;
 - 11) Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz zgłaszania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020.

Słownik pojęć

Użyte w dokumencie pojęcia oznaczają:

- 1) nieprawidłowość - zgodnie z art. 2 pkt 36 Rozporządzenia ogólnego oznacza każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczącego stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we wdrażanie EFSI, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez obciążenie budżetu Unii nieuzasadnionym wydatkiem;
- 2) nadużycie finansowe - zgodnie z art. 1 lit. a Konwencji sporządzonej na mocy art. K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich jest to jakiegokolwiek celowe działanie lub zaniechanie naruszające interesy finansowe Wspólnot Europejskich;
 - a) w odniesieniu do wydatków, polegające na:
 - wykorzystaniu lub przedstawieniu nieprawdziwych, niepoprawnych lub niepełnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne zatrzymanie środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,
 - nieujawnieniu informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
 - niewłaściwym wykorzystaniu takich środków do celów innych niż te, na które zostały pierwotnie przyznane;
 - b) w odniesieniu do przychodów, jakimkolwiek umyślnym działaniu lub zaniechaniu dotyczącym:
 - wykorzystania lub przedstawienia fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu bezprawne zmniejszenie środków budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez lub w imieniu Wspólnot Europejskich,
 - nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
 - niewłaściwego wykorzystania korzyści uzyskanej zgodnie z prawem, w tym samym celu.
- 3) korupcja - zgodnie z art. 1 ust. 3a ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, oznacza czyn:
 - a) polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek

osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;

b) polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;

c) popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;

d) popełniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.

Na potrzeby niniejszego dokumentu przyjmuje się, że korupcja stanowi szczególny rodzaj nadużycia finansowego.

- 4) beneficjent - podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy wdrożeniowej;
- 5) wnioskodawca - podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 28 ustawy wdrożeniowej.

Rozdział 1 - Zakres i cel polityki

Instytucja Pośrednicząca dla V Osi priorytetowej *Wsparcie dla obszaru zdrowia* w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 zobowiązuje się przestrzegać norm prawnych, etycznych i moralnych na najwyższym poziomie, zasad rzetelności, obiektywizmu i uczciwości oraz pragnie być postrzegana jako przeciwna nadużyciom i korupcji w sposobie prowadzenia swojej działalności. Ponadto, do zachowania takiego zobowiązuje się wszystkich pracowników IP. Celem tej *Polityki* jest zatem propagowanie kultury zniechęcającej do nieuczciwych zachowań oraz ułatwienie zapobiegania nadużyciom finansowym i ich wykrywania, a także stworzenie procedur, które pomogą prowadzić dochodzenia w sprawie nadużyć finansowych i powiązanych przestępstw oraz zapewnią podejmowanie właściwych działań w odpowiednim czasie na wypadek zaistnienia takich sytuacji.

Zgodnie z art. 125 ust. 4 lit. c rozporządzenia ogólnego Instytucja Zarządzająca programem operacyjnym wprowadza skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka. Ponadto, art. 72 lit. h rozporządzenia ogólnego stanowi, że zadaniem systemów zarządzania i kontroli jest zapobieganie nieprawidłowościom, w tym nadużyciom finansowym, ich wykrywanie i korygowanie oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych wraz z odsetkami z tytułu zwrotu tych kwot po terminie. Niniejszy dokument wskazuje podstawowe założenia realizacji obowiązków nałożonych ww. przepisami.

Głównym celem niniejszej polityki jest zapewnienie odpowiedniego poziomu zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych przez IP w tym zakresie.

Dokumenty związane z polityką zwalczania nadużyć finansowych są upubliczniane w celu zakomunikowania stanowiska Instytucji Pośredniczącej w zakresie zapobiegania i zwalczania nadużyć finansowych.

Polityka zawiera postanowienia dotyczące:

- minimalnych założeń przyjętych przez IP w zakresie zwalczania nadużyć finansowych;
- zasad związanych z zarządzaniem ryzykiem nadużyć finansowych;
- samooceny ryzyka nadużyć finansowych (zespół ds. samooceny, narzędzie do dokonywania samooceny).

Polityka będzie obowiązywać w okresie realizacji przez IP zadań w ramach V Osi priorytetowej *Wsparcie dla obszaru zdrowia* w ramach PO WER 2014-2020.

Rozdział 2 - Zasady ogólne

W związku z realizacją obowiązków wynikających z art. 125 ust. 4 lit c rozporządzenia ogólnego, IP zapewnia funkcjonowanie racjonalnego systemu zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych oraz wprowadza proporcjonalne i skuteczne środki ich zwalczania, w celu ochrony interesów finansowych UE.

Instytucja Pośrednicząca w ramach V Osi priorytetowej PO WER kieruje się w swoich działaniach polityką absolutnego braku tolerancji dla nadużyć finansowych, zarówno w odniesieniu do swoich struktur organizacyjnych, jak i zachowań wnioskodawców i beneficjentów.

Zgodnie z zapisami Wytycznych KE, instytucje wdrażające programy w procesie zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych stosują następujące zasady ogólne:

- dokonują odpowiedniej oceny ryzyka nadużyć finansowych stosując przy tym narzędzie do przeprowadzania samooceny ryzyka nadużyć finansowych opisane w Wytycznych KE;
- uwzględniają przy dokonywaniu oceny postrzeganego stopnia narażenia na korupcję i nadużycia finansowe opracowany przez Transparency International wskaźnik postrzegania korupcji oraz przygotowane przez Komisję Europejską sprawozdanie o zwalczaniu korupcji;
- wprowadzają rzetelne systemy kontroli mające na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa zmaterializowania się ryzyka nadużyć finansowych;
- wprowadzają w razie konieczności dodatkowe procedury wykrywania nadużyć finansowych i podejmowania stosownych działań w przypadku ich podejrzenia.

IP zapewnia skuteczną współpracę i koordynację działań pomiędzy instytucjami biorącymi udział w systemie realizacji PO WER, organami dochodzeniowo-śledczymi oraz instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie nadużyć finansowych.

Podrozdział 2.1 - Zakres odpowiedzialności

Poszczególne komórki organizacyjne realizujące zadania w ramach V Osi priorytetowej PO WER w Ministerstwie Zdrowia odpowiedzialne są za realizację zadań, związanych z zarządzaniem ryzykiem nadużyć finansowych, w zakresie określonym w Instrukcji Wykonawczej IP dla V osi priorytetowej PO WER 2014-2020. W ramach zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych realizowane są następujące zadania:

- 1) przeprowadzanie we współpracy z wyznaczonymi komórkami IP regularnej analizy

- ryzyka nadużyć finansowych przy pomocy zespołu ds. samooceny ryzyka;
- 2) wypracowanie skutecznej polityki zwalczania nadużyć finansowych i planów reagowania w tego typu sytuacjach przy pomocy zespołu ds. samooceny ryzyka;
 - 3) zapewnienie, aby pracownicy IP byli świadomi problemu nadużyć finansowych, poprzez bieżące przekazywanie informacji na temat przyjętej polityki zwalczania nadużyć finansowych;
 - 4) zapewnienie, że w przypadku wykrycia nadużycia właściwa komórka organizacyjna IP w zakresie swoich zadań niezwłocznie przekaże taką informację do Wydziału Obsługi Prawnej II w Departamencie Prawnym w celu dokonania zgłoszenia właściwym organom dochodzeniowo-śledczym;
 - 5) określenie ram korygowania i usuwania skutków nadużyć finansowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Rozdział 3 – Metody zwalczania nadużyć

Zgodnie z art. 72 rozporządzenia ogólnego system zarządzania i kontroli zapewnia zapobieganie, wykrywanie i korygowanie przypadków nadużyć finansowych oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych w związku z popełnieniem nadużyć finansowych. Niniejszy rozdział zawiera podstawowe zasady i metody działania służące zwalczaniu nadużyć finansowych, które są stosowane przez instytucje uczestniczące w systemie realizacji PO WER.

W IP funkcjonuje uporządkowany system w zakresie skutecznego przeciwdziałania problemowi nadużyć finansowych. System ten składa się z trzech podstawowych procesów wzajemnie zależnych od siebie i przenikających się:

- 1) zapobieganie (IP określa sposoby zapobiegania i przeciwdziałania potencjalnym zjawiskom korupcyjnym, nadużyciom finansowym i wszelkim tego typu nieprawidłowościom);
- 2) wykrywanie i zgłaszanie (IP określa sposoby wykrywania i zgłaszania zdarzeń korupcyjnych, wszelkich incydentów związanych z nadużyciami nieprawidłowościami);
- 3) informowanie, raportowanie i korygowanie (IP określa zasady przekazywania informacji na temat nadużyć finansowych i nieprawidłowości właściwym organom oraz zasady współpracy z organami ścigania i instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie nadużyć finansowych).

Podrozdział 3.1 – Działania prewencyjne

Zgodnie z Wytycznymi KE, trudności w udowodnieniu nadużyć finansowych oraz w naprawie nadszarpniętego wizerunku i odbudowanie dobrej reputacji instytucji zaangażowanych w realizację systemu PO WER, które towarzyszą zdarzeniom korupcyjnym i innym nadużyciom finansowym, determinują konieczność wypracowania skutecznych środków zapobiegania tego typu incydentom. W związku z powyższym IP mając na uwadze potencjalne koszty wystąpienia nadużyć finansowych, ustanawia system zapobiegania wystąpieniu nadużyć finansowych oparty na następujących środkach prewencyjnych:

- 1) zdefiniowanie zasad kultury etycznej, do których przestrzegania są zobowiązani wszyscy pracownicy instytucji realizujący zadania w ramach V Osi priorytetowej *Wsparcie dla obszaru zdrowia* w ramach PO WER 2014-2020;
- 2) ustanowienie systemu zarządzania i kontroli, opartego na przejrzystym podziale obowiązków wewnątrz IP;
- 3) wdrożenie rzetelnych systemów kontroli wewnętrznej, zapewniających zminimalizowanie ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych, w oparciu o uprzednio dokonaną ocenę ryzyka przez zespół ds. samooceny ryzyka;
- 4) weryfikacja prawidłowości funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli - w tym w zakresie nadużyć finansowych - obowiązujących w IP, w odniesieniu do wyników przeprowadzanych przez IZ kontroli systemowych oraz kontroli wewnętrznych funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli;
- 5) prowadzenie kompleksowych szkoleń i działań podnoszących poziom świadomości na temat nadużyć finansowych - rekomendacje dotyczące zakresu szkoleń oraz innych działań informacyjnych będą opracowywane podczas rocznego spotkania roboczego zespołu ds. samooceny ryzyka. Zgodnie z Wytycznymi KE szkolenia i podnoszenie świadomości mogą stanowić element ogólnej strategii organizacji w dziedzinie zarządzania ryzykiem. Szkolenia, w tym praktyczne i teoretyczne, mogą obejmować wszystkich pracowników, nie tylko podnosząc ich świadomość w kwestii realizowanej przez IP polityki zapobiegania nadużyciom finansowym, ale również pomagają im w rozpoznawaniu oznak wystąpienia nadużyć finansowych i reagowaniu na tego typu działania. Szkolenia mogą obejmować wszystkie aspekty polityki zwalczania nadużyć finansowych, poszczególne zadania i obowiązki oraz mechanizmy zgłaszania nadużyć. Szkolenia, w tym praktyczne i teoretyczne, powinny obejmować wszystkich pracowników IP realizujących zadania w ramach V Osi priorytetowej *Wsparcie dla obszaru zdrowia* PO WER 2014-2020.

Szkoleniami mogą również zostać objęte osoby uczestniczące w ocenie

merytorycznej wniosków o dofinansowanie (eksperci zewnętrzni).

Sekcja 3.1.1 - Kultura etyczna

Zwalczanie nadużyć finansowych jest kluczem zarówno do zapobiegania potencjalnym oszustwom, jak i zwiększania zaangażowania pracowników w zwalczanie nadużyć finansowych w IP.

IP oczekuje stosowania najwyższych standardów etycznych przez pracowników zaangażowanych we wdrażanie V Osi priorytetowej *Wsparcie dla obszaru zdrowia* PO WER 2014-2020. Ponadto należy mieć na uwadze, że dokumentem regulującym wymagania etyczne wobec urzędników korpusu służby cywilnej są *Wytyczne w zakresie przestrzegania zasad służby cywilnej oraz w sprawie zasad etyki korpusu służby cywilnej* przyjęte Zarządzeniem nr 70 Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2011 r. (M.P. z 2011 r. Nr 93 poz. 953).

W tym celu przyjmuje się następujące zasady postępowania:

- 1) zasada praworządności - oznacza wykonywanie obowiązków z zachowaniem najwyższej staranności, przestrzegając przepisów obowiązującego prawa;
- 2) zasada rzetelności - oznacza sumienne wykonywanie obowiązków z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i umiejętności, opierając swoje działania na prawidłowo dokonanych ustaleniach oraz wykorzystując uzyskane informacje wyłącznie do celów służbowych i zgodnie z ich przeznaczeniem. Ponadto, zasada rzetelności oznacza podejmowanie racjonalnych decyzji, uznanie popełnionych błędów i naprawy ich konsekwencji oraz kierowanie się przepisami prawa i przyjętymi procedurami;
- 3) zasada bezstronności - oznacza traktowanie wszystkich wnioskodawców/beneficjentów w sposób niedyskryminujący, pozbawiony uprzedzeń ze względu na kolor skóry, płeć, stan cywilny, pochodzenie etniczne, język, religię, orientację seksualną, niepełnosprawność, reputację lub pozycję społeczną. Ponadto, oznacza lojalne i rzetelne wykonywanie zadań, zgodnie z przyjętymi procedurami, bez względu na własne przekonania i poglądy polityczne oraz nieprzyjmowanie, w związku ze swoją pracą, żadnych korzyści materialnych ani osobistych, nienadużywanie władzy, a także nieuleganie wpływom i naciskom;
- 4) zasada unikania konfliktu interesów - oznacza nieprzyjmowanie żadnych zobowiązań wynikających z pokrewieństwa, znajomości lub przynależności oraz niepodejmowanie żadnych prac ani zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z obowiązkami służbowymi. W przypadku zaistnienia konfliktu interesu w sprawach

prywatnych i służbowych, pracownik zobowiązany jest do wyłączenia się z działań mogących wywołać podejrzenia o stronniczość lub interesowność;

- 5) zasada profesjonalizmu - oznacza dbałość o systematyczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych, pełną znajomość aktów prawnych, umiejętność merytorycznego i prawnego uzasadnienia podjętych decyzji i sposobu postępowania, a także profesjonalną współpracę wewnątrz i na zewnątrz instytucji;
- 6) zasada jawności - oznacza wykonywanie zadań w oparciu o przyjęte procedury, informując o sposobie postępowania zainteresowane strony, z zastrzeżeniem ochrony informacji prawnie chronionej;
- 7) zasada odpowiedzialności - oznacza nieuchylanie się od podejmowania trudnych rozstrzygnięć oraz od odpowiedzialności za swoje postępowanie, dzielenie się własnym doświadczeniem i wiedzą, dążenie do wzmacniania wiarygodności IP.

Określone powyżej zasady są zobowiązani stosować wszyscy pracownicy zaangażowani we wdrażanie V Osi priorytetowej *Wsparcie dla obszaru zdrowia* PO WER 2014-2020.

IP zwraca szczególną uwagę na problem zapobiegania i zwalczania zjawisk korupcyjnych. Ze względu na charakter zadań wykonywanych przez IP pracownicy zatrudnieni w tych instytucjach są narażeni na zjawiska korupcyjne. Mając na uwadze, że pracownicy IP są funkcjonariuszami publicznymi, zobowiązani są do przestrzegania najwyższych standardów zachowań w celu uniknięcia wszelkich podejrzeń odnośnie prawidłowości realizowanych przez siebie zadań. W szczególności pracownicy nie mogą przyjmować jakichkolwiek korzyści w związku z wykonywanymi przez siebie zadaniami.

W sytuacji, gdy pracownik IP lub ekspert oceniający wniosek o dofinansowanie, spotka się z próbą korupcji, zobowiązany jest do:

1. zdecydowanej odmowy przyjęcia propozycji korupcyjnej;
2. niezwłocznego zgłoszenia informacji o zaistniałej sytuacji bezpośrednio przełożonemu lub innej osobie z kierownictwa oraz zawiadomienie właściwych organów ścigania;
3. opisanie zdarzenia w notatce służbowej;
4. współpracy z organami ścigania w celu wyjaśnienia okoliczności zdarzenia.

Szczegółowe zasady postępowania dotyczące zjawisk korupcyjnych obowiązujące nie tylko w IP ale też i w całym Ministerstwie Zdrowia znajdują się na stronie internetowej pod adresem: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/przeciwdzialanie-korupcji>.

Jednocześnie należy mieć na uwadze, że w Ministerstwie Zdrowia funkcjonuje szereg rozwiązań organizacyjnych mających charakter antykorupcyjny, które pomimo, że nie są ujęte w jednym dokumencie i są regulowane odrębnymi aktami bez wątpienia łącznie tworzą system antykorupcyjny Ministerstwa Zdrowia. W szczególności są to:

- 1) Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 kwietnia 2016 r. w sprawie zasad i trybu prowadzenia prac legislacyjnych w Ministerstwie Zdrowia (Dz. Urz. Min. Zdrow. z 2019 r. poz. 12, 27 oraz 56);
- 2) Zarządzenie Nr 70 Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2011 r. w sprawie wytycznych w zakresie przestrzegania zasad służby cywilnej oraz w sprawie zasad etyki korpusu służby cywilnej (M.P. z 2011 r. Nr 93 poz. 953);
- 3) Zarządzenie nr 26 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Zdrowia z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie procedury postępowania z prezentami w Ministerstwie Zdrowia;
- 4) Zarządzenie nr 6 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Zdrowia z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie procedury postępowania w sytuacjach korupcyjnych;
- 5) Zarządzenie nr 23 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Zdrowia z dnia 24 listopada 2014 r. w sprawie trybu powoływania, zadań oraz zasad funkcjonowania w Ministerstwie Zdrowia koordynatorów działań antykorupcyjnych. Na mocy, którego do obowiązków koordynatorów działań antykorupcyjnych (wyznaczonych w komórkach organizacyjnych Ministerstwa Zdrowia, w których prowadzone są prace legislacyjne) należy m.in.:
 - analizowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych przygotowywanych w komórce organizacyjnej, w której pełni funkcje, w zakresie przeciwdziałania korupcji oraz konfliktowi interesów;
 - wypełnienie metryki projektu aktu prawnego poprzez jego podpisanie w odpowiednich rubrykach zgodnie z zarządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2004 r. w sprawie zasad i trybu prowadzenia prac legislacyjnych w Ministerstwie Zdrowia (Dz. Urz. Min. Zdrow. z 2019 r. poz. 12, 27 oraz 56);
 - pomoc oraz doradzanie osobom zatrudnionym w tej samej komórce organizacyjnej w zakresie rozstrzygania wątpliwości oraz rozwiązywania sytuacji problematycznych z zakresu korupcji oraz konfliktu interesów;
- 6) Zarządzenie nr 12 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Zdrowia z dnia 23 kwietnia 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie adaptacji zawodowej i trybu odbywania służby przygotowawczej w Ministerstwie Zdrowia – na mocy którego pracownik odbywający służbę przygotowawczą obowiązkowo odbywa szkolenie z zakresu przeciwdziałania korupcji. W trakcie takiego szkolenia pracownik zapoznawany jest z rozwiązaniami antykorupcyjnymi funkcjonującymi w Ministerstwie Zdrowia, problematyką przeciwdziałania korupcji i radzenia sobie w sytuacjach korupcyjnych oraz zasadami etyki korpusu służby cywilnej;

- 7) Zarządzenie nr 14 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Zdrowia z dnia 18 lipca 2011 r. w sprawie adaptacji zawodowej i trybu odbywania służby przygotowawczej w Ministerstwie Zdrowia;
- 8) Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 października 2006 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw przeciwdziałania oszustwom i korupcji w ochronie zdrowia (Dz. Urz. Min. Zdrow. poz. 74, z późn. zm.);
- 9) Zarządzenie nr 2 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Zdrowia z dnia 12 lutego 2015 r. w sprawie sposobu postępowania pracowników Ministerstwa Zdrowia wobec działań podejmowanych przez podmioty wykonujące zawodową działalność lobbingsową oraz podmioty wykonujące bez wpisu do rejestru czynności z zakresu zawodowej działalności lobbingsowej;
- 10) Procedura przyjmowania klientów zewnętrznych w Ministerstwie Zdrowia z dnia 6 sierpnia 2013 r.;
- 11) Funkcjonowanie w Ministerstwie Zdrowia doradcy etycznego;
- 12) Umieszczanie informacji dotyczących problemu korupcji na stronie internetowej oraz w intranecie Ministerstwa Zdrowia;
- 13) Skrzynka mailowa antykorupcja@mz.gov.pl, na którą można przysyłać informacje o przypadkach korupcji;
- 14) Procedury antykorupcyjne stosowane w ramach funduszy europejskich;
- 15) Regulamin przyznawania patronatu honorowego Ministra Zdrowia oraz uczestnictwa Ministra Zdrowia w Komitecie Honorowym wydarzenia lub przedsięwzięcia.

Ponadto regulacjami mającymi zapobiegać zagrożeniom korupcyjnym i nadużyciom finansowym są także:

- 1) Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 kwietnia 2008 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw opiniowania wniosków zakupowych złożonych przez jednostki podległe lub nadzorowane przez Ministra Zdrowia do objęcia finansowaniem z budżetu państwa, z części 46-Zdrowie w danym roku budżetowym (Dz. Urz. Min. Zdrowia Nr 3, poz. 14);
- 2) Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 września 2019 r. w sprawie instrukcji sporządzania, obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych dysponenta głównego środków budżetowych części 46 – Zdrowie (Dz. Urz. Min. Zdrow. poz. 73);
- 3) Instrukcja wewnętrzna Departamentu Budżetu i Finansów Ministerstwa Zdrowia z dnia 21 listopada 2016 r., znak: BFK.200.3.2016.ZS – Procedura obiegu dokumentów finansowo – księgowych i zasad ich kontroli dotyczących środków budżetowych dla części - 46 Zdrowie i pozabudżetowych oraz procedura sporządzania przez Wydziały Departamentu Budżetu, Finansów i Inwestycji zbiorczych sprawozdań budżetowych i pozabudżetowych na podstawie sprawozdań otrzymywanych z jednostek organizacyjnych podległych lub

nadzorowanych przez Ministra Zdrowia i przekazywania sprawozdań do właściwych odbiorców w zakresie budżetu państwa;

- 4) Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zasad (polityki) rachunkowości Ministerstwa Zdrowia dysponenta głównego środków budżetowych części 46 – Zdrowie (Dz. Urz. Min. Zdrow. poz. 122, z późn. zm.);
- 5) Instrukcja wewnętrzna Departamentu Budżetu i Finansów z dnia 18 grudnia 2019 r., IK: 1798063.AP, w sprawie prowadzenia postępowań dotyczących dochodzenia lub zwrotu należności budżetu państwa w ramach działu 46 - Zdrowie, określająca następujące procedury:
 - Część I. Postępowanie administracyjne obowiązujące przy określaniu należności budżetowych, ich windykacji lub umorzeniu.
 - Część II. Postępowanie administracyjne obowiązujące przy określaniu należności budżetowych stanowiących środki budżetu UE.
 - Część III. Postępowanie w sprawach cywilnoprawnych należności budżetowych, ich windykacji oraz udzielaniu ulgi w spłacie przez umarzanie, rozkładanie na raty oraz odraczanie terminów ich płatności.
 - Część IV. Przeciwdziałanie zagrożeniu korupcyjnemu przy określaniu należności budżetu państwa.
 - Część V. Tryb postępowania w przypadku ustalenia informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu.

Procedury przyjęte w Ministerstwie Zdrowia i sposób realizacji powierzonych mu zadań mają zapewnić maksymalną uczciwość, skuteczność i transparentność prac. Rozwiązania o charakterze antykorupcyjnym przyjęte w Ministerstwie Zdrowia są wieloaspektowe. To pozwala sądzić, że urząd zidentyfikował obszary działalności, które są najbardziej narażone na wystąpienie korupcji.

Sekcja 3.1.2 - System zarządzania i kontroli

IP ustanawia przejrzysty system zarządzania i kontroli funkcjonujący w ramach PO WER 2014-2020, na który składa się zarówno system instytucjonalny, jak i system procedur i dokumentów programowych określający sposób działania instytucji zaangażowanej w realizację PO WER 2014-2020. System zarządzania i kontroli PO WER 2014-2020, opiera się na procedurach zapewniających właściwą ścieżkę audytu, pozwalającą odtworzyć proces decyzyjny. Ponadto, zapewnia wdrożenie sprawnie i skutecznie działającego

skomputeryzowanego systemu przekazywania wiarygodnych i aktualnych informacji SL2014.

W celu zapewnienia właściwego systemu zarządzania i kontroli, zmierzającego do eliminowania i zwalczania nadużyć finansowych, IP zapewnia rozdzielność funkcji. Powyższe rozwiązanie zostało odzwierciedlone w obowiązujących IP procedurach zawartych w *Opisie Funkcji i Procedur* oraz *Instrukcjach Wykonawczych*. W strukturach organizacyjnych IP przewidziano i zapewniono zarazem jasny podział kompetencji i odpowiedzialności za realizację powierzonych pracownikom zadań, który ma na celu wyeliminowanie dowolności w określeniu sposobu pracy i procedowania. Szczególną uwagę zwraca się na zapewnienie prawidłowej rozdzielności funkcji odnośnie procesów związanych z oceną projektów i kontrolą projektów.

Sekcja 3.1.3 - System kontroli wewnętrznej

Zgodnie z Wytocznymi KE, najbardziej efektywnym mechanizmem zapobiegania wystąpieniu nadużyć finansowych jest dobrze zaprojektowany i wdrożony system kontroli wewnętrznej. Podstawą prawidłowego skonstruowania systemu kontroli wewnętrznej jest analiza ryzyka, która determinuje konieczność podjęcia określonych działań kontrolnych, a także decyduje o ich zakresie, intensywności oraz częstotliwości.

Za prowadzenie analizy ryzyka nadużyć finansowych odpowiedzialny jest zespół ds. samooceny ryzyka, o którym mowa w rozdziale 5.

Sekcja 3.1.4 - Przeciwdziałanie konfliktowi interesów

IP deklaruje, że przyjęte w niniejszej *Polityce* regulacje dotyczące kwestii przeciwdziałania konfliktowi interesów są zgodne z *Zaleceniami w zakresie wprowadzania mechanizmów przeciwdziałania i zwalczania nadużyć finansowych w ramach PO WER 2014-2020*.

Konflikt interesów istnieje wówczas, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji podmiotu działającego w sferze finansów lub innej osoby uczestniczącej w wykonaniu budżetu, zarządzaniu budżetem, audycie lub kontroli budżetu, jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub przynależność państwową, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne interesy wspólne z beneficjentem.

Działania, które mogą spowodować konflikt interesów, bez uszczerbku dla kwalifikowania ich jako nielegalnej działalności, mogą przyjmować jedną z następujących form:

- a) przyznanie sobie lub innym nieuzasadnionych bezpośrednich lub pośrednich korzyści;
- b) odmowa przyznania beneficjentowi praw lub korzyści, do których jest on uprawniony;
- c) wykonanie czynności niewłaściwej lub stanowiącej nadużycie lub zaniechanie wykonania czynności, które są nakazane.

IP stosuje następujące mechanizmy zapobiegające wystąpieniu konfliktu interesów w procesach, w których jako IP realizuje swoje obowiązki, tj.:

- a) podpisywanie odpowiednich deklaracji/oświadczeń o bezstronności;
- b) podpisywanie oświadczeń o zaistnieniu lub nieistnieniu okoliczności, o których mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843) oraz oświadczeń o braku konfliktu interesów;
- c) stosowanie zasady „dwóch par oczu”;
- d) weryfikowanie i zatwierdzanie zadań przez bezpośredniego przełożonego;
- e) zapewnienie odpowiedniego podziału zadań w instytucji;
- f) odpowiednie szkolenia zwiększające poziom świadomości pracowników w tym obszarze.

Powyższe mechanizmy wynikają wprost ze stosowanych przez IP procedur zawartych w *Opisie Funkcji i Procedur* oraz *Instrukcjach Wykonawczych*.

Ponadto, w celu zapewnienia właściwego systemu zarządzania i kontroli, zmierzającego do eliminowania i zwalczania nadużyć finansowych, IP zapewnia rozdzielność funkcji. W strukturach organizacyjnych IP przewidziano i zapewniono zarazem jasny podział kompetencji i odpowiedzialności za realizację powierzonych pracownikom zadań, który ma na celu wyeliminowanie dowolności w określeniu sposobu pracy i procedowania. Jak wskazano powyżej szczególną uwagę zwraca się na zapewnienie prawidłowej rozdzielności funkcji i procedur.

Sekcja 3.1.5 - Szkolenia i podnoszenie świadomości pracowników

Kompleksowe działania szkoleniowe mające na celu podnoszenie świadomości na temat nadużyć finansowych, odgrywają kluczową rolę w zapobieganiu wystąpienia nadużyć finansowych. IP w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu realizacji obowiązków szkoleniowo-informacyjnych podejmuje następujące zadania:

- 1) przeprowadza szkolenia/działania informacyjne, na podstawie ustaleń i ewentualnych rekomendacji zespołu ds. samooceny ryzyka, w zakresie dotyczącym nadużyć finansowych,

- 2) informuje pracowników o przyjętych zasadach zwalczania nadużyć finansowych poprzez wewnętrzne systemy komunikacji (m.in. intranet, spotkania kadry kierowniczej, spotkania z pracownikami) w celu podniesienia świadomości w kwestii realizowanej przez IP polityki zwalczania nadużyć finansowych oraz rozpoznawania oznak nadużyć finansowych i reagowania na tego typu działania,
- 3) publikuje informacje skierowane do wnioskodawców/beneficjentów dotyczące polityki zwalczania nadużyć finansowych na stronie internetowej,
- 4) informuje wnioskodawców/beneficjentów o przyjętej polityce zwalczania nadużyć finansowych podczas spotkań roboczych oraz szkoleniowych.

Podrozdział 3.2 – Identyfikacja i zgłaszanie nadużyć finansowych

Odpowiedzialność za dostrzeganie potencjalnych sygnałów nieuczciwej działalności i odpowiednie na nie reagowanie spoczywa na wszystkich osobach zaangażowanych w realizację PO WER 2014-2020. Zgodnie z art. 304 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, z późn. zm.) każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Biorąc powyższe pod uwagę należy przyjąć, że w sytuacji, gdy pracownicy IP w związku z realizacją powierzonych zadań dowiedzą się o popełnieniu takiego czynu, to spoczywa na nich obowiązek prawny związany z powiadomieniem odpowiednich organów ścigania. Niedopełnienie tego obowiązku może zostać potraktowane jako niedopełnienie obowiązku, tj. czyn z art. 231 Kodeksu karnego.

IP jest odpowiedzialna za utworzenie i upowszechnienie przejrzystych mechanizmów wykrywania i zgłaszania nadużyć finansowych. Mechanizmy te poddane będą analizie podczas spotkań roboczych zespołu ds. samooceny ryzyka a następnie w sytuacji, kiedy zajdzie taka potrzeba mogą podlegać zmianom i modyfikacjom.

IP jest zobowiązana brać pod uwagę wszelkie sygnały dotyczące podejrzenia wystąpienia nadużycia finansowego i podjąć stosowne kroki w celu zweryfikowania uzyskanej informacji. W szczególności źródłem informacji na temat nadużyć finansowych może być:

1. IP, która w zakresie powierzonych zadań jest odpowiedzialna za wykrywanie nadużyć finansowych w realizacji projektów PO WER 2014-2020 w trakcie prowadzonych przez siebie czynności kontrolnych na podstawie art.125 ust. 4 lit. a rozporządzenia ogólnego w związku z art. 125 ust. 5. Czynności te przyjmują formę przede wszystkim weryfikacji administracyjnych w odniesieniu do składanych przez beneficjentów wniosków o płatność oraz kontroli na miejscu realizacji projektów.

2. Instytucja lub organ zewnętrzny. Źródłem informacji o podejrzeniu nieprawidłowości lub nadużycia finansowego w realizacji projektów PO WER 2014-2020 może być instytucja lub organ, zarówno uczestniczący, jak i nieuczestniczący w procesie zarządzania i kontroli PO WER 2014-2020, w szczególności:

- Komisja Europejska, Europejski Urząd ds. zwalczania nadużyć finansowych, Europejski Trybunał Obrachunkowy,
- Urząd Celno – Skarbowy – Izba Administracji Skarbowej,
- Najwyższa Izba Kontroli,
- Urząd Zamówień Publicznych,
- Właściwe wspólnotowe lub krajowe organy ścigania przestępstw
- I inne instytucje kontrolne.

3. Pozostałe źródła. Informacja o podejrzeniu nadużycia finansowego może zostać otrzymana od dowolnego podmiotu w formie informacji anonimowej, prasowej lub innej niepotwierdzonej informacji. W takiej sytuacji IP (w zakresie swoich kompetencji) przeprowadza postępowanie sprawdzające w celu potwierdzenia otrzymanej informacji. Ponadto, IP informuje na swojej stronie internetowej wnioskodawców i inne podmioty w jaki sposób mogą przekazać posiadaną informację o podejrzeniu nadużycia finansowego.

W przypadku powzięcia informacji o podejrzeniu nadużycia finansowego IP zgłasza ją do właściwych organów dochodzeniowo-śledczych celem wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego.

Podrozdział 3.3 - Informowanie, raportowanie i korygowanie

IP, która wykryła lub uzyskała informację o podejrzeniu nadużycia zgłasza przedmiotową informację do właściwych organów dochodzeniowo-śledczych celem wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego na poziomie krajowym w celu stwierdzenia zamierzonego działania. Przed zgłoszeniem do organów dochodzeniowo-śledczych, IP weryfikuje uzyskane informacje o podejrzeniu nadużycia finansowego, zgodnie z przyjętymi procedurami określonymi w pkt 9 (*Instrukcje dotyczące wykrywania i zwalczania nadużyć finansowych i korupcji*) obowiązujących Instrukcji Wykonawczych. IP zobowiązana jest do przekazania zgłoszenia organom ścigania, jeśli zebrany materiał dowodowy uprawdopodobni podejrzenie nadużycia finansowego. Ponadto, IP po otrzymaniu informacji o podejrzeniu nadużycia finansowego może podjąć dodatkowe działania weryfikacyjne

w tym zakresie (np. przeprowadzić kontrolę doraźną).

W przypadku, gdy podejrzenie nadużycia finansowego zostało zgłoszone do organów ścigania przez IP, jest ona również zobowiązana do powiadomienia o zaistniałym zdarzeniu niezwłocznie w formie pisemnej IZ.

Informacja o każdym podejrzeniu nadużycia zostaje zgłoszona Komisji Europejskiej zgodnie z art. 122 rozporządzenia ogólnego w trybie bieżącym za pomocą systemu IMS (Irregularity Management System). IP na bieżąco monitoruje postęp raportowanych spraw oraz na bieżąco informuje KE w formie uaktualniania informacji w raportach przekazywanych za pomocą systemu IMS.

Po wykryciu podejrzenia nadużycia finansowego i zgłoszeniu go IZ, IP uruchamia procedurę odzyskiwania środków. Procedury przygotowywane są z uwzględnieniem *Wytycznych w zakresie korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków*.

Następnie IP wzywa beneficjenta do zwrotu środków na podstawie art. 207 ust. 8 ustawy o finansach publicznych. W przypadku niewypełnienia przez beneficjenta powyższego wezwania IP wydaje na podstawie art. 207 ust. 9 decyzję określającą kwotę do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki oraz sposób zwrotu środków. Niezależnie od wydania decyzji o zwrocie, przed stwierdzeniem czy przypadek stanowi nieprawidłowość o charakterze nadużycia finansowego, IP może wstrzymać płatności w ramach projektu do czasu ostatecznego wyjaśnienia sprawy.

Ponadto, w przypadku nie zwrócenia środków w terminie na podstawie art. 207 ust. 4 pkt. 1, 3 i 4 ustawy o finansach publicznych, Beneficjent zostaje wykluczony z możliwości otrzymania środków UE.

Rejestr podmiotów wykluczonych na podstawie art. 207 ustawy o finansach publicznych, prowadzi Minister Finansów.

Rozdział 4 - Zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych

Wspierającym elementem systemu zwalczania nadużyć finansowych jest wykorzystanie w praktyce informacji uzyskanych w wyniku przeprowadzanej na bieżąco oceny ryzyka nadużyć finansowych w postaci oceny wpływu poszczególnych typów ryzyka oraz identyfikacji najczęściej występujących nadużyć wraz z oszacowaniem prawdopodobieństwa ich wystąpienia. IP na bieżąco monitoruje i reaguje na wykryte w trakcie kontroli ryzyko wystąpienia nadużyć finansowych, w formie podejmowania działań naprawczych, których celem byłaby przede wszystkim redukcja zidentyfikowanego ryzyka oraz wdrażanie skutecznych i efektywnych działań naprawczych. Działania IP powinny zmierzać do

minimalizowania wpływu zidentyfikowanego ryzyka nadużyć poprzez wprowadzenie skutecznych mechanizmów kontrolnych dostosowanych do systemu realizacji PO WER 2014-2020.

W następstwie oceny ryzyka, IP opracowuje metodologię wyznaczania specyficznych wskaźników nadużyć finansowych (tzw. czerwonych flag). Ponadto, IP korzysta z dedykowanego państwom członkowskim przez KE wsparcia w zakresie wykorzystania specjalnego narzędzia punktacji ryzyka ARACHNE, które pełni zarówno rolę instrumentu zapobiegawczego, jak i instrumentu wspomagającego identyfikację i wykrywanie ryzykowanych działań, projektów, beneficjentów, wykonawców, itp.

Zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych skoncentrowane jest na procesach najbardziej narażonych na wystąpienie nadużyć finansowych. Największym ryzykiem obarczone są zatem następujące procesy:

- nabór, ocena i wybór projektów do dofinansowania,
- realizacja i weryfikacja działań w projektach,
- poświadczanie i płatności.

Rozdział 5 - Analiza ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych

IP powołuje *Zespół ds. samooceny ryzyka* składający się z przedstawicieli wyodrębnionych wydziałów IP, który dokonuje okresowej samooceny ryzyka nadużyć finansowych. Opisane w podrozdziale 5.1 narzędzie do oceny ryzyka nadużyć finansowych ma za zadanie ułatwić dokonywanie samooceny wpływu i prawdopodobieństwa wystąpienia określonych przypadków nadużyć. Dalsza część rozdziału zawiera opis metodologii przeprowadzania samooceny, szczegółowe informacje dotyczące zakresu i trybu działania zespołu ds. samooceny ryzyka oraz częstotliwości dokonywania samooceny.

Podrozdział 5.1 – Sposób przeprowadzania analizy ryzyka

Zgodnie z Wytocznymi KE, stosowana przez *zespół ds. samooceny* metodologia szacowania ryzyka nadużyć finansowych opiera się na pięciu podstawowych działaniach:

- 1) ilościowym określeniu ryzyka wystąpienia danego typu nadużycia finansowego w oparciu o ocenę wpływu i prawdopodobieństwa (ryzyko całkowite);
- 2) ocenie skuteczności obecnych kontroli w celu ograniczenia ryzyka całkowitego;
- 3) ocenie ryzyka rezydualnego po uwzględnieniu wpływu obecnych kontroli i ich

- skuteczności, czyli sytuacji w momencie dokonywania oceny ryzyka (rezydualnego);
- 4) ocenie wpływu planowanych kontroli ograniczających ryzyko na ryzyko rezydualne;
 - 5) określeniu ryzyka docelowego, czyli poziomu ryzyka, które IP uważa za dopuszczalny po skutecznym wdrożeniu wszelkich mechanizmów kontrolnych.

W przypadku każdego rodzaju ryzyka ogólnym celem jest ocena ryzyka całkowitego wystąpienia danego przypadku nadużycia finansowego, a następnie określenie i ocena skuteczności działających kontroli ograniczających ryzyko wystąpienia nadużyć albo zapewnienie ich wykrywalności. Po dokonaniu tej oceny otrzymywane jest bieżące ryzyko rezydualne, na podstawie którego, o ile jego stopień określono jako wysoki lub krytyczny, wprowadza się wewnętrzny plan działania w celu usprawnienia kontroli i dodatkowego ograniczenia negatywnych skutków ryzyka (czyli podjęcie dodatkowych, skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne).

Do szacowania ryzyka wykorzystuje się narzędzie do punktowej oceny ryzyka ARACHNE rekomendowane przez KE. W narzędziu tym przewidziano przykładowy zbiór rodzajów ryzyka. Zespół ds. samooceny ryzyka może modyfikować ten zbiór, w oparciu o zidentyfikowane w trakcie działania rodzaje ryzyka.

Podrozdział 5.2 – Zespół ds. własnej oceny

Zespół ds. samooceny ryzyka składa się z przedstawicieli wytypowanych z poszczególnych komórek IP. Skład zespołu tworzą osoby, posiadające różne zadania i kompetencje, tj. wybór projektów, kontrola administracyjna i na miejscu, certyfikacja, zamówienia publiczne. Przewiduje się również, że będą to osoby pełniące funkcje kierownicze/koordynatorzy lub pracujące na stanowisku Głównego/Starszego Specjalisty, w celu zapewnienia możliwie największej rzetelności i precyzji oceny, a także sprawnego jej przeprowadzania.

Głównym zadaniem *zespołu ds. samooceny* ryzyka jest dokonywanie regularnej (okresowej) oceny ryzyka nadużyć finansowych oraz przygotowywanie planów reagowania (odpowiednich kontroli) w tego typu sytuacjach. Samoocena nie będzie dokonywana przez podmioty zewnętrzne, bowiem wymaga ona dobrej znajomości systemu zarządzania i kontroli PO WER a także wiedzy na temat beneficjentów.

Do zakresu zadań *zespołu ds. samooceny* należy ponadto:

- wskazywanie obszarów, które powinny podlegać weryfikacji (np. kontroli na miejscu) poprzez stworzenie „planów reagowania”, zapewniających prewencję, wykrywanie czy ograniczanie nadużyć finansowych,

- przygotowywanie rekomendacji odnośnie tematyki i zakresu szkoleń oraz innych działań informacyjnych prowadzonych w IP,
- ocena przejrzystości podziału obowiązków w zakresie funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli,
- analiza mechanizmów zgłaszania nadużyć obowiązujących w IP.

Zespół ds. samooceny ryzyka co do zasady dokonuje kompletnej oceny nadużyć finansowych raz w roku, w terminie nie później niż w ostatnim miesiącu poprzedzającym zakończenie roku. Podczas okresowej oceny podejmowane są także inne decyzje będące w zakresie zadań *zespołu ds. samooceny ryzyka*. Wyniki samooceny są uwzględniane przez IP podczas sporządzania Rocznych Planów Kontroli na kolejny rok obrachunkowy. W szczególności, IP jest zobowiązana do uwzględnienia podczas planowania kontroli (ich zakresu, metodologii doboru próby oraz wielkości próby) ryzyk zidentyfikowanych przez *zespół ds. samooceny*.